

Iedes skulde omfatte det hele Folk og den hele Befolkning, bleve, idetmindste i vor Tid, paa Grund af deres Storartethed, gjorde til en Umulighed. Vi ere gaaede ind paa et ganske andet System, og saavidt gaaet ind paa det, at vi i vor Grundlov have nægtet, og det med Rette, at optage det Princip, ifølge hvilket enhver Mand var berettiget til at faae Arbejde af Staten. Vi skulle vel lægge Mærke til, at for nærværende Dieblik kan intet uheldigere Exempel opstilles for os i den Retning end dette. Hvad Tiden vil bringe, det veed jeg ikke. Det belgiske Exempel er reent og klart.

Det ærede Medlem nævnte ogsaa et Exempel fra England, men han udtalte sig saa ubestemt derover, at der vist er Mange, som have troet, at der i England, for Statens Regning, var oprettet en stor Statslandboskole; men det er der ikke. Der er ikke Noget, som ligner det, og det vilde være fuldkommen imod hvad der ellers tildrager sig i England. Naar han derimod har sagt, at det er Tilfældet i Preussens, saa gives der et kongeligt preussisk Statsunderviisningsvæsen, og det er det, som jeg raader til ikke at gaae ind paa. Der er det hele bureaukratiske System i sin pureste Reenhed, som ødelægger alle frie Forsatninger (Dyppermann: Norge!). Det ærede Medlem her bagved siger „Norge“; det vilde være meget uheldigt, om vi her skulde gaae ind paa at undersøge Norges constitutionelle Forhold; men jeg tør sige, at der senere i Norge vil komme en stor Forskyldelse over det, som man for Dieblicket i mange Retninger afløffer Befolkningen. Naar den store Mængde af Befolkningen virkelig bliver sig Pengendgiften bevidst, vil den bitterligt fortryde, at man har udgivet dem. Der er i Norge opstaaet saa ganske eiendommelige Forhold, at Udgifterne ikke føles paa den Maade som her af Landbrugerne; fordi de tilveiebringes igennem en Udsørselsstold, troede, at de gjøre sig en Fordeel i andre Retninger, naar de tilvende Landvæsenet nogle af disse Udgifter. Det er kun en falsk Betragtningssmaade, som man lader glide hen, og hvor man faaer adskillige Summer anvendte i en saadan Retning, hvilke, naar man søtte, at de gik ud af Ens egen Pung, ikke vilde blive givne dertil. I Norge ere desuden Landbosfor-

holdene af en ganske forffjellig Natur fra vore; i Norge er man ikke saa sjern fra det, vi i mange Retninger vilde ansee for lidet ønskeligt, idet de Eiendomme, som anvendes til Landbrug, og hvortil der som oftest hører Skovbrug, i Almindelighed kun ere paa faa Hænder. Jeg siger imidlertid, at, naar man henter Exempler fra fremmede Lande, er det yderst vanskeligt at vise, hvorledes samtlige Forhold knytte sig til hverandre, og hvor Grunden ligger til, at det eller det enkelte Skridt er gjort. — Men i vore egne Forhold, og det er det, jeg holder fast paa, have vi stærke Præcedenser; vi have nægtet Midler i større Udstrækning til Industriens Fremme i det Hele; vi have nægtet dem til Navigationskolen, og det er et ligesaa omfattende, og i alle Henseender for vort Land lige saa vigtigt Spørgsmaal som det foreliggende. Ved Støtten af den Natur ere vi stadigt blevne staaende ved at sige: Vi give kun et Bidrag fra Statens Side, men det er et ganske nyt Præcedens, som vi her skabe, naar vi gaae ind paa Lovudkastet. Jeg begriber meget vel, at det ærede Medlem, som er Ordfører, staaer i en eiendommelig Stilling her, fordi han paa en Maade ogsaa er Ordfører for en af de Forsamlinger, som diive os ind paa denne Vej. Han har en dobbelt Egenkab, og det er vanskeligt ganske at frigjøre sig derfor; men jo mere vi have Erkjendelsen deraf, desto mere bør vi vogte os for, at en Indflydelse af den Art kommer ind her i Salen. Hvad have vi hidtildags gjort? Vi have hidtildags med velberaad Hu nægtet saadanne Bevillinger, og vi skulle fremdeles gjøre det Samme med velberaad Hu. Jeg veed vel, at man mod det foreliggende Forslag kan indvende, at, selv om det blev antaget; naae vi ikke det, vi tilsigte, at faae en privat Skole, idet vi kun faae en offentlig Skole med et stort Bidrag; men en offentlig Skole med et stort Bidrag, som endogsaa med Hensyn til Bidraget kan have 20 Aars Varighed, er langt mindre farlig, end at faae gjort det for Intet. Der komme ikke let Esterlignere, som træde frem og sige: Vi give 10,000 Rd. om Aaret for at faae den og den Indretning gjort, det vil nok være affkrækkende. Jeg har dog endnu ikke seet de